

ERRĀ IM KŌN KO EMŌJ KŌMMANE ILO JIKIN EKKAJET IM JOLOK

Eloñ ian keij ko an jikin ekkajet ikijen alap-armij eo ej reen rej bōk uak ñan inepata ko aer ilo an ejelok keij. Ijelakin juon keij, alap im armij ro rej jokwe ekkā aer errā ñan juon men eo nae etan ta eo emōj errā kake, ako kōn ko emōj errā kake. Naan in “kajitok” ej melelein ke aolep jide ko rej errā ñan jekjek ko emōj karok, ilo an judge eo jab pād ako kōmman kelet kake kakien ako naan ko remol. Ewōr menin wonmanlok im jab menin wonmanlok im rej jain kain errā kein.

Likit wōt ilo ļōmnak ke, ñe kwoj jain juon errā, emaroñ in jako jot jimwe ko ekkar ñan kakien ko.

WONMANLOK:

- Emokaj: Keij eo ej bōk uak ilo ien eo emokaj, ilo an ejelok keij.
- Ñe kwoj maroñ in loore kōn eo *ilo am loe*, enij meloklok keij eo im ejelok lale unin aer jolok eok ilo rekoot eo am. (Ñe errā eo am ejjab lukkun kwalok ñaat eo keij eo enij jako, enij jako iumin juon yiiō).
- Pedped ion errā eo am, kwoj maroñ in pād wot mweo imōm, ako bōk elaplok ien ñan emakūt jān ñe kwar etal ñan keij im jako.
- Pedped ion errā eo am, emaroñ in wōr wawen am jab kollaiki onean pād ilo jikin ekkajet ñan alap eo ako onean kōjerbale lawyer.

JAB WONMANLOK:

- Jot pepa in errā ko rej kwalok ke kwoj “jolok” (melelein jolok ñan indeo) jimwe ko jot emaroñ in wōr am ñan ju ki alap eo am. Kwoj aikuj in ļōmnak ilo kajur ñan am jain juon errā im ewōr jekjek koi e. Kwoj maroñ in kajitok ippen alap eo wawen jolok mottan eo ilo pepa in errā eo.
- Enij jako am ien ñan etal ñan keij eo. Jabdewōt kleim ako kein jutak ko emōj am ion e jāñ jolok eo emōj aer jako. Ejelok tokjen ñe ekar wōr inepata kin jolok eo. Ñe kwar deloñ e kōn ako errā eo, enij jako jimwe eo am ñan jab elak ñan keij in duoļlak ako jolok eo an alap eo.
- Ñe kwojjab errā kin juon raan eo emōj likit ñan an keij eo am jemlok, emaroñ in pād ilo rekoot eo am iumin juon yiiō.
- Kwoj aikuj in loore pepa in errā eo ilo an walok im ilo an jeje. Ñe kwojjab loore errā ako kōn eo, alap eo emaroñ in jolok eok ilo ien eo emokaj, ilo an ejelok jimwe ñan ien keij eo. Jokdoon im jab loore jidik wōt ako emaroñ in jemlok ilo an jolok eok.
- Jokdoon kwoj maroñ in kajitok ñan juon ien roñjake ñe alap eo ej ba kwar jab loore kōn eo, inepata ko wōt ej kinke judge eo enij kajitok kake:
 - ñe kwar loore errā eo
 - alap eo ekar ke kabōjrak am jab loore errā eo
 - kwar ke im alap eo ekar ke ukote errā eo
 - errā ako kōn eo ekar ke deloñ ilo tomak eo eman
 - errā eo ekar ke jab eman
 - kwar ke muri ilo ien eo kwar kōmmane errā ako kōn eo

IJ KE AIKUJ IN JAIN I ERRĀ EO?

Ej am bebe ñan errā im deloñ ilo juon errā eo ejimwe. Errā ko remaroñ in lewaj elaplok am ien ñan emakūt, emaroñ in kabōjrak an juon jolok pād ilo rekoot eo am, im jot emaroñ in kotlak am kakwone mon jokwe eo kwoj pād ie. Ako kwoj jolok eloñ jimwe ko ekkar ñan kien ñe kwoj jain i juon pepa in errā. Kwoj aikuj in kajitok ippam māke:

- Jekjek ko ilo errā in rej ke mol? Ij ke lukkun maroñ in kollaiki jāān eo ij errā in kōllā ki? Imaroñ ke duojlak ako emakūt ilo ien eo ij errā in emakūt ie?
- Alap eo enij ke errāin jolok keij eo ilo ien eo emokaj tata, ako enij ke pād ilo rekoot eo ao iumin juon yiiō?
- Ewi joñan ao maroñ in win ilo juon keij? Ewōr ke joraan ko ikijen kōjjelā in jolok eo an alap eo? Ewōr ke ao kleim jidik?
- Ewōr ke maroñ ñan bukote juon lawyer ñan jutak ilo eta ilo juon ien keij? (Ñe kwonij etal ñan keij im lose, emaroñ in wōr kajitok bwe kwon kollaiki onean jermal ko an alap eo ekkar ñan kien).
- Pepa in errā eo ej ke kwalok ke ij jolok kleim ko jot emaroñ in wor ke im ej pād ikijen alap eo? (Ñe aet, kwoj aikuj in ļōmnak in kajitok ippen alap eo ñan jolok ijo ilo pepa in errā eo.)

KŌJJELĀ IN JAB LOORE

Ñe emōj am jain juon pepa in errā, im emōj an alap ro file juon men ippen jikin ekkajet im ej kwalok ke kwojjab loore, ewōr wawen lale ien jolok eo emōj likit ñan eok. Innem alap eo enij maroñ in kajitok ippen jikin ekkajet eo ñan juon ortar bwe en bōk rijerbal in policeman bwe ren iwaj im jolok eok ilo jot raan. Ñe emōj an alap eo file kōjjelā in jab loore, ewōr wōt jot am kelet:

- Etal ñan jikin ekkajet im file juon kōjjelā in kajitok ñan juon ien roñjake. Enij iwaj juon raan in roñjake ilo juon ako ruo raan. Ilo ien roñjake eo, kwonij aikuj in kōmman bwe judge eo en jella ke kwar loore pepa in errā eo, ako ke ekar wōr unin eman kin am kar jab. Ewōr wōt jot men im jikin ekkajet enij ļōmnak kake:
 - ñe kwar loore errā eo
 - alap eo ekar ke kabōjrak am jab loore errā eo
 - kwar ke im alap eo ekar ke ukote errā eo
 - errā ako kōn eo ekar ke deloñ ilo tomak eo eman
 - errā eo ekar ke jab eman
 - kwar ke muri ilo ien eo kwar kōmmane errā ako kōn eo
- Topar alap ako lawyer eo im kajitok bwe ren jolok elikin am duojlak. Innem kajju duojlak.
- Ñe ewōr juon unin ej epaake-nañinmej kin unin am kar jab loore pepa in errā eo, kajitok ippen alap ako lawyer eo aer ñan juon karōk eo eman. Emaroñ in koba ippen juon pepa in errā kāl, ako elaplok ien ñan emakut.

Burumoj, ñe ededelak jain pepa in errā, ejjab lukkun loñ men ko kwoj maroñ in kōmmane ñan ukote. Kwoj aikuj in loore ako likit ilo kauwōtata an judge jolok ñan eok.